

מאוצרות הפרשה

וישב יעקב בארץ מגורי אביו (לו, א)

ביקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלוה, אומר הקב"ה: לא דיין לצדיקים מה שמותקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה (רש"י). ויל"ע שהרי היו צדיקים שזכו לשני שולחנות, כגון רבנו הקדוש, שזכה לתורה וגדולה במקום אחד, וכן משה רבנו ורב אשי ושאל המלך. מדוע, אפוא, אומר רש"י: "לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא"? עונה על כך הקהלת משה: יעקב ועשו היו רבים ביניהם, עוד במעי אמם, על נחלת שני העולמות. לבסוף מצאו פתרון – יעקב בחר בעולם הבא, ועשו בחר בעולם הזה. אמנם העולם הזה שייך לעשו, אך אם יבוא הקב"ה לצדיק, ויעניק לו 'עולם הזה', חייב הצדיק לקבל. לעומת זאת, אין זה ראוי שהצדיק יבוא מיזמתו ויבקש מה, שהרי אין זה החלק שלו. לפי זה מובנים דברי רש"י: אכן תתכן מציאות שצדיקים יזכו לשני שולחנות ויהנו גם מחיי העולם הזה, כדוגמת רבנו הקדוש, רב אשי ושאל המלך, אולם הם לא ביקשו זאת מצדם אלא הקב"ה העניק להם את אותו שפע גשמי. לא כן יעקב שבקש – מצדו – מהקב"ה שיזכה לישב בשלוה בעולם הזה, ועל כך ענהו הקב"ה – חלקך מתוקן לעולם הבא. (לאור הנר)

וילכו אחיו לראות את צאן אביהם בשכם (לו, יב)

רש"י מבאר מדוע נקוד על המילה 'את', משום שבאמת לא הלכו כדי לרעות את הצאן, אלא לרעות את עצמן היינו הלכו לדאוג למחיה עבור עצמם ולא עבור צאנם. ולכאורה יש להבין מה באה התורה להשמיע לנו שלא הלכו לשכם כדי לרעות את הצאן אלא שהלכו לרעות עצמם? מתרץ רבי חיים קניבסקי זצ"ל: התורה הודיעה זאת להשמיע לנו שאילו היו הולכים רק לדבר מצוה לא היו יכולים לבוא לידי דברים כאלו, "דמצוה בעידנא דעסיק בה מונגא ומצלא מיצה"ר", כמ"ש בסוטה כ"א, וכיון שהשבטים היו עסוקים במצוות כיבוד אב בזה ששמרו על צאן אביהם, המצווה היתה אמורה להגן עליהם שלא יבואו לידי חטא מכירת אחיהם, לכן מנקדת התורה על המילה 'את', כדי לרמז לנו שמכיון שמתחילה הייתה כוונתם לרעות את עצמן, א"כ אינם עסוקים במצווה ולכן נכשלו בזה. (מדשן ביתך)

ויפשיטו את יוסף אתו הברה והבור רק אין בו מים (לז, טז)

מדוע הפשיטו האחים מיוסף את כותנתו בטרם השליכוהו אל הבור? דבר נחמד, כתב על כך הגאון רבי בנימין רבינוביץ, אב"ד וילקומיר (אביו של האדר"ת): דרשו חז"ל (שבת כ"ב): "והבור ריק אין בו מים – מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו", ואם כן היתה כוונתם שהנחשים והעקרבים ימיתוהו. אך הלא מצאנו שדוד המלך ניצל ממינתה על ידי שלמד תורה (שבת ל) וכן רבה בר נחמני (ב"מ פו). ועוד, ומשום כך הפשיטוהו את כותנתו והשליכוהו ערום כדי שלא יוכל ללמוד תורה מפני שילבו רואה את הערוה, וכך לא יוכל ללמוד ולהינצל. ועדיין, אם היה מים הרי יכול היה לשבת במים או לעכרם ברגליו, כדי

שלא יהיה ליבו רואה את הערוה, לכך אמר "והבור ריק אין בו מים", וכך לא יוכל בשום אופן ללמוד תורה. (עיני בנימין, הובא ב"ושלל לא יחסר") **ויאמר יהודה הוציאוא ותשרף (לה, כד)** אומר רש"י כיון שהיתה בתו של שם ושם כהן היה, דינה של בת כהן בשריפה. יש להקשות הא איתא בנדרים ל"ב: שבגלל ששם הקדים לברך את אברהם לפני הקב"ה הוא נענש, שהכהונה ניטלה מזרעו, וא"כ היא לא בת כהן? וי"ל שהכהונה ניטלה מזרעו של שם וניתנה לאברהם אבל לא ממנו עצמו והוא עצמו כהן. והטעם שבת כהן בשריפה משום שאת אביה היא מחללת, וכאן האבא (שם) עדיין כהן.

ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה (לט, ו) וברש"י: כיון שראה עצמו מושל, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו. רבנו הרוג'זביער זצ"ל כותב ביאור חדש למה יוסף סלסל בשערו, ע"פ הא דאיתא בשבת קל"ט. דיוסף היה נזיר דכתיב ולקדקד נזיר אחיו. והנה ברמב"ם בהלכות בית הבחירה פ"א הי"ז דישאל פרוע ראש אסור ליכנס לעזרה עד שיעשה ראשו מחלפת. והיינו לסלסל בשערו וכמבואר בירושלמי פ"א ה"ט שעי"ז ניתן לו חן. וזהו פשר לשון סלסול השייך לנזיר בניזר דף ב. דף ג. ודף ד: על פי זה, מכיון שהיה יוסף בפלטרין של פוטיפר ושם זה בזיון המלכות להלך פרוע ראש, לכן היה מסלסל בשערו.

ורבינו ביאר בזה דבר נפלא נוסף. במדרש ילקוט יואל א'. דבר ה' אשר היה אל יואל בן פתואל [בן שמואל], רבנו אמרין למה נקרא שמו פתואל שהיה מסלסל בשערו ככתולה הזאת. בניזר דף ס"ו. איתא ששמואל היה נזיר. ובקידושין דף ע"ח: איתא שהיה נמצא שמואל במשכן כל הזמן. ואיך היה מותר ליכנס כשהוא מגודל שער ראשו. אלא היה מסלסל בשערו שלא יהיה בזיון המקדש, ועי"ז הותר לו.

חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם מלך מצרים (מא, ז) מדוע כאשר הוזכר שר המשקים נאמר: "משקה מלך מצרים", ואילו לגבי שר האופים לא הוזכר שהיה 'אופה מלך מצרים'?

מבאר המלבי"ם: חז"ל אמרו כי חטאו של שר המשקים היה שנמצא זבוב במשקה שהגיש לפרעה, ואילו חטאו של שר האופים היה שנמצא צרור בלחם. אם נתבונן בחטאם נראה כי חטאו של האופה הוא פשיעה גדולה, ואפילו אם היה מגיש זאת לפני שר קטן, גם אז היה נחשב הדבר לפשע אם נמצא בלחם עפר וצרורות. לעומת זאת, חטאו של שר המשקים הוא בגדר 'אונס' שהרי נפילת זבוב למשקה היא דבר שכמעט אי אפשר למונעו. אלא שכל חומרת חטאו היתה מחמת שהוא 'משקה מלך מצרים', בעוד שאם היה משקה אצל אחר לא היה נחשב לחטא כלל. לכן הדגישה התורה: "חטאו משקה מלך מצרים" – שכל חטאו היה רק בהיותו אצל מלך מצרים, לעומת זאת, "והאופה" חטאו היה פשיעה ממש, אפילו אם לא היה אופה אצל מלך מצרים. (טללי אורות)

לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע (מא, יט)

הטעם שהוסיף פרעה דבר זה, י"ל, אומר הכתב סופר, שכידוע איתא בגמ' שאין אדם חולם אלא מהרהורי ליבו, וא"כ טען פרעה חלום זה הוא לא מהרהור, דהא לא ראיתי כהנה בכל מצרים.

לא תשנא - בלבבך

יִרְאוּ אֶחָיו כִּי אֹתוֹ אָהַב אֲבֵיהֶם מְכַל אֶחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלֹם (ל"ז, ד')

לכאורה עלינו להבין: לשם מה נחוץ היה להוסיף כי שנאתם של האחים ליוסף הביאה לידי כך שלא יכלו לדבר עמו לשלום? כלום אין די בציון העובדה ששנאוהו?

התשובה תובן על פי המעשה הבא: היה זה בהזדמנות, כאשר נשא הגאון רבי ישראל סלנטר מדברותיו באחד מבתי הכנסיות בוילנא. גבאי בית הכנסת, שהיה כפי הנראה אדם הרגיש במיוחד לכבודו – סבר משום מה כי דברי התוכחה הנוקבים מופנים כלפיו באופן אישי, ומשום כך, נפגע עד עמקי נשמתו, ואף התפרץ בדברי נאצה וגידופים כלפי הגאון בעיצומה של הדרשה.

רבי ישראל מציידו – לא הגיב ולא השיב מאומה, אלא המשיך בדרשה כאילו לא אירע דבר, אולם דעתו של הגבאי לא נחה עד שסיים את מלוא סאת גידופיו, ועזב את בית הכנסת בטריקת דלת.

לפליאתם של הנוכחים, דוקא כעת, כאשר ההפרעה הסתיימה – מיהר רבי ישראל לעזוב את מקומו שאצל הבימה, ולצאת לרדוף אחרי הגבאי הזועם. משהשיגו – שלף ממחטה מכיסו, ניגב את אגלי הזיעה ממצחו של הלה, ואמר לו בחיבה ובאהבה: "ניחא שכבודו כועס עלי... אולם הלא כבודו מזיע כל כך, וכאשר הינו יוצא כך אל הרוח – הוא מסכן את בריאותו!..."

כמובן, רבי ישראל לא הסתפק בכך... הוא החל מרעיף דברי פיוס על ראשו של הגבאי, שכעת היה נרגש מאד בראותו את דאגתו הכנה של הגאון לבריאותו, תוך שהוא מסביר לו כי מעולם לא הכירו ובודאי לא העלה בדעתו לכוון את דברי הכיבושין אליו... למותר לציין, כי עד מהרה התפייס הגבאי, ואף התנצל על התפרצותו, ודבק ברבי ישראל באהבה רבה מאותו היום ואילך.

ממעשה זה למדים אנו כי הדרך היחידה בה ניתן להתמודד עם כעס ושנאה – הינה על ידי שיחה ישירה על אודות הגורם שהוביל לכעס מלכתחילה, וזאת לאחר שהלב נפתח לשמוע את הדברים וליישב את ההדורים. ולאידך גיסא: כל עוד השנאה נותרת כבושה בלב, והדברים אינם עולים על השולחן לדיון ענייני – אין סיכוי שהשנאה תתפוגג, ואדרבה: היא תתעצם ותתגבר, בדייק כפי שכעסו של הגבאי התגבר והלך כל עוד לא השיב לו רבי ישראל על טענותיו. זו אף הסיבה לכך שהתורה הקדושה מצוה עלינו (ויקרא י"ט, י"ז): "לֹא תִשְׂנֵא אֶת אֶחִיךָ בְּלִבְּךָ, הַיֹּכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטְא". כל עוד השנאה תישאר כבושה בלב – היא תתגבר ותלך, ועל כן, אם מרגיש אדם שנאה כלפי חברו – אל לו להותירה בלב פנימה! עליו לגלותה כלפי חוץ, לשוחח עם החבר, ואז – יש סיכוי לכך שהשנאה תתפוגג ואת מקומה תתפוס האהבה.

ומכאן נמצא תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל שהיה אומר כך:

אילו האחים הקדושים היו משוחחים עם יוסף על אודות הסיבות שגרמו להם לשנוא אותו מלכתחילה, סביר להניח שהם היו מצליחים ליישר את ההדורים ולהשיב את אחוות האחים למקומה. אולם זאת לימדה אותנו התורה, כי שנאתם של האחים היתה כה גדולה – עד שהם לא היו מסוגלים לדבר עם יוסף לשלום, ומשכך – לא היה לשנאה כל סיכוי להתפוגג, והיא התעצמה והלכה עד שהובילה למכירתו של יוסף!

(מתוך "ללמדך" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

בעל החנות מסרב לקבל את הבקבוקים הריקים

שאלה: כהיום כל אחד שקונה בקבוק שתיה בחנות, משלם תוספת של שלושים אגו' על הבקבוק, וזה נקרא פקדון, כי בעל החנות צריך להחזיר לו, כאשר מחזיר את הבקבוק הריק. על פי החוק, בעל החנות חייב לקבל בחזרה את הבקבוקים הריקים ללא הגבלת זמן, עד חמישים בקבוקים מכל לקוח ביום אחד, ואם אינו רוצה לקבלם, אם הלוקח יתלונן נגדו, הוא ישלם קנס של 1,800 ₪ ללוקח. אני אספתי כמה עשרות בקבוקים ריקים במשך הזמן, והגעתי לחנות כדי לקבל את דמי הפקדון, פניתי כמה פעמים לבעל החנות, וכל פעם הם סירבו לקבל את הבקבוקים. פעם אחת אמרו לי שהם מקבלים רק בין 5 ל-7 בערב, ואז כשהגעתי בשעה 6.00 אמרו לי שהיום לא מקבלים, ניסתי עוד כמה פעמים בימים אחרים, וכל פעם היה להם תירוצים. נשאלת השאלה, האם יש צד להתיר לתבוע את הצרכניה, שאינם רוצים לקבל את הבקבוקים? **תשובה:** בעל החנות אינו נוהג כשורה, כי קיבל דמי פקדון על הבקבוקים, ונמצא שיש בידו כספי הלקוחות שלקח כפקדון, ואינו רוצה להשיבם להם, ואף שבאמת הפקדון לא נשאר אצלו אלא הוא רק הצינור, והכסף הולך לחברה הממונה על כך, שמכריחים אותו לגבות את הכסף ולהעבירם להם. מכל מקום סוף כל סוף הוא קיבל את הכסף, ומבחינת הלקוחות הכסף הגיע אליו. ואף שזה טירחא גדולה בעבורו, להחזיק בחנות מקום איכסון לבקבוקים ריקים, שאין לו שום רווח מכך, בכל זאת אי אפשר להחזיק חנות רק בשביל רווחים, כמו שכל אדם נהנה בעולם הזה, יודע שיש חובות שהוא חייב לעשות, גם בלי רווחים. וכך גם בענייננו כיון שבחר להתפרנס מחנות, וקיבל על כך אישור מהשלטונות אינו יכול לעשות רק מה שטוב לו, אלא צריך לעמוד גם בחיובים שאין לו מכך רווחים. ולכן יש להזמין את בעל החנות לבי"ד ולהתרות בו שאם יעמוד בסירובו לקבל את הבקבוקים, ילכו להתלונן עליו, ואם עדיין יעמוד בסירובו, מותר להתלונן נגדו ושיקבל את הקנס, כי הקנס הזה הוא תועלת הלקוחות, כדי שהלקוחות יקבלו את השירות המגיע להם, ובעל החנות לא יעשה רק מה שלבו חפץ, אלא יעמוד גם בהתחייבותו. (הגר"י זילברשטיין שליט"א, קובץ ווי העמודים)

חידה שבועית

יא לאזא ש'ו הלאו ארזי מ'און. הפקיד ש'ו ז'יג המ'און הפהיר א'וגם ש'יט ג'נז ז'מ'און
(המ'און' א'מ'י הפהיר. כ'למ'ט ה'יו ז'אב'ר ש'למ'ט ז'מ'און ה'ט ש'מ'און ב'פ'יק'א'ו ז'ב'א'ג. ה'ט ב'ג'מ'א'ו א'ג ה'ב'א'ג א'מ'יה ש'ט א'י'ט כ'ר. ה'א'י'ט:
ס'ו'מ'ה ז'רז'ג'י ש'מ'ה ה'אב'ר ש'ו'י. ה'א'ז'א: א'ל נ'ו'כ'א. כ'למ'א'י'ט ה'א'ך ה'ו'י'א א'מ'ר א'ז'א ש'ו'י: א'ז'א ז'י'ג ה'ג'נ'ז! א'י'ן ה'ו'י'א י'ב'ט ש'מ'ה ה'ג'נ'ז?

תשובה לחידה פר"ש: יוחזק את העם אשר אתו. יחזק הוא אחד מהסימנים הנעשים בליל הסדר. תשובה לחידה: מכתב.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת מימון להולדת הבן משפחות אלוני – פרסיק להולדת הבן הנכד
גני הדר-עמישב: משפחות דינר לנשואי הבן הנכד משפחת וייס להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחת איזנשטט לנשואי הבת
 משפחת ניאר לאירוסיה הבת משפחת פכטהלט לנשואי הבן משפחת רוזנברג לאירוסיה הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
 מינהל שירותי קהילה

